

τέρως τοῦ τριχωτοῦ δέρματος, φυτικῶν παρασίτων ἀναγνωριζομένων διὰ τοῦ μικροσκοπίου. Μεταδίδονται ἀπὸ ἀτόμου εἰς ἄτομον μέσῃ σπόρου ὀνομαζομένου spores ἢ spores. Ἡ κνύος εἶναι ἐξόχως κολλητικὴ καὶ μεταδίδεται διὰ τῶν κερυφάλων, τῆς ψήκτρας καὶ κτενίων.

Κολλητικότης τῆς ἀπομιμήσεως καὶ φρένης.

Ἡ ἐπιληψία εἶναι νόσος ἐγκεφαλικὴ χαρακτηριζομένη ὑπὸ προσβολῶν ἐπανερχομένων κατὰ διαλείμματα μᾶλλον ἢ ἥττον ἀπομεικρυσμένα. Αἱ προσβολαὶ αὗται εἰσὶ μᾶλλον ἢ ἥττον αἰφνήδιοι, ὅτε μὲν πλήττουσιν ὡς κεραυνοί, ὅτε δὲ προηγούνται ὑπ' αἰσθήματος διαφέροντος κατὰ τὸ ἄτομον. Αὗται ὀρίζουσι δύο μορφάς· μίαν ἐλαφρὰν ἐπιληπτικὴν σκοποδιάν, ἢ αὔραν, ἄλλην ἔντονον σπασμωδικὴν προσβολήν. Ἄνευ περιγραφῆς τῶν δύο αὐτῶν μορφῶν τῆς ἐπιληψίας θὰ εἴπωμεν ὅτι αὗται μεταδίδονται εἰς τὰ παιδία, τῶν ὁποίῳ τὸ νευρικὸν σύστημα εἶναι λίαν εὐερέθιστον διὰ τῆς ὀψέως μόνον μιᾶς προσβολῆς. Δεὴν λοιπὸν νὰ ἀποχωρίζωμεν τὰ προσβεβληθέντα παιδία. Ἡ προσβολὴ τῶν νεύρων εἶναι ἔτι πάθησις σπασμωδικὴ ὀλιγώτερον βρεῖται προσβάλλουσα πρὸ πάντων τὰς κόρας. Χαρακτηρίζεται ὑπὸ γενικῆς ταραχῆς, φωνῶν, κλαυμάτων, βιβίων κινήσεων. Ἡ προσβολὴ τῶν νεύρων εἶναι κολλητικὴ ἐπίσης, καὶ ὀφείλει τις νὰ ἀπομεικρύνῃ τῶν ἄλλων παιδίων τὰς μικρὰς κόρας τὰς προσβεβλημένας.

Ὁ χορὸς τοῦ ἁγίου Γουὲ ἢ χορία συνίσταται εἰς τὴν παραγωγὴν ἀκουσίων κινήσεων ἀνωμάλων δυναμένων νὰ κατλάβωσιν ὅλον τὸ σῶμα ἢ νὰ περιορισθῶσιν εἰς τὰ μέλη, τὸν λαιμὸν ἢ τὸ πρόσωπον. Δύναται ἐπίσης νὰ μεταφερθῇ εἰς βαθμὸν τινα διὰ μιμήσεως. Εἶναι καλὸν νὰ ἀποτρέπωμεν τὴν εἰς τὸ σχολεῖον φοίτησιν τῶν προσβεβλημένων παιδίων ἐκ τῆς χορίας. Τῷ ἄντι παιδία λίαν ἀπομιμητικὰ παρήγαγον ἀπὸ περιγελῶν τὰς προσβολὰς ταύτας, περὶ ὧν εἴπομεν ἀνωτέρω καὶ δύνανται νὰ λάβωσι τὴν συνήθειαν ταύτην.

Κ. Δαγενῆς

ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ ΠΑΡΑΚΜΗ ΚΑΙ ΤΕΛΟΣ *

(ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΓΛΟΣ ΚΑΙ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ Ο ΑΡΕΙΟΠΑΓΙΤΗΣ)

Αἱ Ἀθηναῖαι ἐπὶ τοῦ Περικλέους ἔφθασαν εἰς τὸ ὕψιστον σημεῖον τῆς ἀνέμης αὐτῶν. Ὁ Πελοποννησιακὸς ὄμως πόλεμος διαρκέσας ἐπὶ τριάκοντα ἔτη, καὶ τοσούτην ἐπενεγχὴν μεταβολὴν ἐν Ἀθήναις, ἐκλόνισε τὰ θεμέ-

* Αἱ ὀλίγαι αὗται σελίδες ἀποτελοῦσι τὸ ΙΑ' καὶ τελευταῖον κεφάλαιον πραγματείας Ὁ Ἀρεῖος Πάγος ἐν ταῖς ἀρχαῖαις Ἀθήναις, ἥς ὁ «Παρνασσός» ἐδημοσίευσε καὶ ἕτερον κεφάλαιον, τὸ Δ', καὶ ἥτις ἐκδίδεται κατ' αὐτὰς ὁλόκληρος.

λιν τῆς ἰσχύος καὶ δόξης αὐτῶν. Καὶ ἀνέλκων μὲν αὖθις καὶ διηγόν ἐν προόδῳ, ἀλλὰ πάλιν ἡ ἀκαθέκτος καὶ ἀπκρέγκλιτος φορὰ τῶν πραγμάτων ἐνέπλεξε τοὺς Ἀθηναίους εἰς πολλοὺς καὶ ἐνδεδεχεῖς ἀγῶνας, μέχρις οὗ ἡ ἐν Χαιρωνείᾳ μάχη ἡμικύρωσε διὰ πικρὸς τὴν εὐκλείαν τῆς λαμπρῆς πόλεως. Ὁ δὲ περίφθιμος λέων τῆς Χαιρωνείας ἐστήθη μετ' ὀλίγον ὡς σημεῖον δόξης μὲν διὰ τοὺς ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγωνισαμένους, ἀλλὰ καὶ στερήσεως τῆς αὐτονομίας τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ 338 π. Χ. καὶ ἐφεξῆς. Ἐκτοτε ἡ Ἑλλὰς οὐδέποτε πλέον ὑπῆρξεν αὐτόνομος. Ἐν δὲ ποτε ἀπῆλκυεν ἐλευθερίας τινὸς φαινομενικῆς, ἐσωτερικῶς ὁμῶς καὶ κατὰ βάθος ἐσπερίετο τοιχύτης. Μετέδωκε μὲν διὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου τὰ φῶτα αὐτῆς μέχρι τοῦ Γάγγου καὶ πέραν τῶν πυραμίδων, ἀλλ' αἱ Ἀθηναὶ τοῦ Περικλέους ἡμικυρώθησαν πλέον. Ἐν τῇ Πνυκί δὲν ἠκούοντο Δημοσθένεις, οὐδ' ἐν τῷ Διονυσιακῷ θεάτρῳ Αἰσχύλοι, οὐδ' ἐν τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ Ἀυσίαι. Τὸ πολίτευμα αὐτῶν ἐνόθεύθη· ἀντὶ δὲ νὰ πείθωνται εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ Περικλέους, ἔκυπτον εἰς τὸ βλέμμα τοῦ Μονάρχου. Οὕτως ἐβίον ἡ Ἑλλὰς ἐν τῷ μέσῳ ἀκμῆς καὶ παρκαμῆς ἐπὶ δύο περίπτου αἰῶνας, μέχρις οὗ κατέφθασεν ἡ ρωμαϊκὴ δυναστεία, αὐτὴ δὲ ἀνεκρηύχθη τῷ 145 π. Χ. ρωμαϊκῇ ἐπικρίει. Αἱ δὲ Ἀθηναὶ, ἐσπερημέναι ἰσχύος καὶ πολιτικοῦ φρονήματος, ἤκμαζον μόνον ὡς σχολεῖον φιλολογίας, φιλοσοφίας καὶ καλλιτεχνίας. Ἐνεκ τῶν ἀρχαίων μνημείων καὶ τῶν φιλοσοφικῶν σχολῶν αὐτῆς, κατέστη ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν τὸ κέντρον τῆς παιδείας, φοιτωμένη ὑπὸ τῶν Ρωμαίων, εἰς οὓς μετέδιδε δαφιλῶς τοὺς προγονικοὺς θησαυροὺς.

Ὁ Ἀρεῖος Πάγος κατὰ τὸ μικρὸν διάστημα τοῦτο ἠκολούθει τὴν γενικὴν κατάστασιν τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἐξέπιπτεν ὁπημέραι τῆς ὑφίστης θέσεως αὐτοῦ ὡς πολιτικὸν σῶμα, διότι ἐξέλιπεν ἀπ' αὐτοῦ ἡ αὐτενέργεια, καὶ ἡμικυρώθη ἡ λαμπρὰ ἀτμόσφαιρα τῆς δημοκρατίας, ἐν ἣ ἐσελεύγιζον αἱ πτέρυγες αὐτοῦ. Ἡ πολιτικὴ καὶ κοινωνικὴ δικρορὰ τῆς ἐποχῆς τχύτης πρὸς τὴν τῆς ἀκμῆς τῶν Ἀθηνῶν ἐπέδρα καὶ εἰς τὸν Ἀρεῖον Πάγον, οὗ τὰ μέλη ἐλάμβανοντο ἐκ τοῦ ἡλλοιωμένου φυχίσματος τῆς Ἀθηναϊκῆς κοινωνίας. Ἡ δημοκρατία εἶχεν ὑπερχειλίσαι καὶ ἡ ἀριστοκρατία, εἰς ἣν ὄφειλε τὸ μέγα κλέος αὐτοῦ ὁ Ἀρεῖος Πάγος εἶχε καμφοθῆ. Αἱ ἀρχαῖαι ἔξεις τῶν μελῶν αὐτοῦ ἐξηλείφοντο ἢ μίαν μετὰ τὴν ἄλλην. Ἡ σκυθρωπότης καὶ στεγανότης τῶν Ἀρειοπαγιτῶν ἐθροκύνθη, τὰ ἦθη καὶ τούτων ἐξελύθησαν καὶ διεπλάσθησαν κατὰ τὴν πίεσιν τῆς περὶ αὐτοὺς κοινωνικῆς ἀτμοσφαίρας. Ὁ Ἀθήναιος διέσωσεν ἱστορικόν τι, ἀναγόμενον εἰς τὴν τρίτην ἰσὺς π. Χ. ἐκατονταετηρίδα, καὶ μαρτυροῦν περὶ τῆς ἐκπτώσεως καὶ τοῦ φρονήματος καὶ τῆς ἠθικῆς τῶν Ἀρειοπαγιτῶν, οἵτινες δὲν ἴσχυον οὐτ' ἐδικαιοῦντο πλέον νὰ ἐξελέγχωσι τὴν δικωγὴν τῶν πολιτῶν καὶ νὰ τιμωρῶσιν αὐτοὺς, ἀφοῦ οἱ ἴδιοι δὲν εἶχον τὴν δύναμιν νὰ συγκρατῶσιν ἑαυτοὺς, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῶν λόγων τούτων: «Εἰς τοσοῦτον δ' ἀσωτείας ἔλη-

λύθη καὶ Δημήτριος ὁ Δημητρίου τοῦ Φαληρέως ἀπόγονος, ὡς φησιν Ἡγήσανδρος, ὥστε Ἀρισταγόραν μὲν ἔχειν τὴν Κορινθίαν ἐρωμένην, ζῆν δὲ πολυτελῶς. Ἀνγκυλεσασμένων δ' αὐτὸν τῶν Ἀρειοπαγιδῶν καὶ κελευόντων βέλτιον ζῆν, « Ἀλλὰ καὶ νῦν—εἶπεν—ἐλευθερίως ζῶ καὶ γὰρ ἐταίραν ἔχω τὴν καλλίστην καὶ ἀδικῶ οὐδένα, καὶ πίνω Χῖον οἶνον καὶ τὰλλ' ἀρκούντως παρασκευάζομαι, τῶν ἰδίων μου προσόδων εἰς ταῦτ' ἐκποιουσῶν. Οὐ καθάπερ ὑμῶν ἔνιοι δεκαζόμενος ζῶ καὶ μοιχεύων ». Καὶ τῶν τὰ τοιαῦτα πραττόντων καὶ ἐπ' ἐνόματός τινος κατέλεξε. Ταῦτα δ' ἀκούσας Ἀντίγονος ὁ βασιλεὺς θεσμοθέτην αὐτὸν κατέστησεν.¹ Ἀλλαχοῦ δ' ἀναφέρει ὁ αὐτὸς ὅτι ἀπαρεσίτει τῇ Φρύνῃ Γρυλλίων εἰς ὧν τῶν Ἀρειοπαγιδῶν.² Καὶ ἐπὶ τέλους οἱ Ἀρειοπαγῖται ἐγένοντο ἥρωες κωμωδίας.³

Τῷ 50 ἔτει π. Χρ. ὁ Κικέρων παραγγέλλει ἐκ Ρώμης τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ νὰ ἐκδώσῃ ψήφισμα καὶ παρακαλέσῃ τὸν Κράτιππον, περιπατητικὸν φιλόσοφον, ὑπάρξαντα διδάσκαλον τοῦ Κικέρωνος καὶ φίλον, νὰ μένῃ ἐν Ἀθήναις καὶ νὰ διδάσκῃ, ἕτε κοσμῶν τὴν πόλιν. « Κρατίππῳ δὲ τῷ περιπατικῷ [ὁ Κικέρων] διεπράξατο μὲν Ρωμαίῳ γενέσθαι παρὰ Καίσαρος ἀρχόντος ἡδὲ, διεπράξατο δὲ τὴν ἐξ Αρείου Πάγου βουλήν ψηφίσασθαι καὶ δεηθῆναι μένειν αὐτὸν ἐν Ἀθήναις καὶ διαλέγεσθαι τοῖς νέοις ὡς κοσμοῦντα τὴν πόλιν »⁴. Ἐπὶ τοσοῦτον εἶχεν ἐκπέσει τῆς ὑψηλῆς περιωπῆς, ἐφ' ἧς ἄλλοτε ἴσταντο ὁ Ἀρειος Πάγος ὡς πολιτικὸν σῶμα βουλευόμενον περὶ τῶν ὑφίστων συμφερόντων τῆς πολιτείας καὶ σχεδὸν διοικοῦν αὐτήν. Ἀλλ' ὡς ἐγκληματικὸν δικαστήριον διετήρησεν ἐπὶ πολὺ τὴν ὑπόληψιν αὐτοῦ, ὡς πληροφορούμεθα ἐκ τινος ἱστορικοῦ τεμαχίου τοῦ Aul. Gelli. Ὁ Dolabella, γαμβρὸς τοῦ Κικέρωνος, ἐγένετο ἀνθύπατος τῆς Ρώμης ἐν Συρίᾳ περὶ τὸ 40 π. Χ. Ὁ Gellius ἱστορεῖ: « Κατὰ τὴν ἀνθυπατίαν τοῦ Δολαβέλλα ἐν Ἀσίᾳ ἤχθη αὐτῷ γυνή τις ἐκ Συμῶνης, ἣτις εἶχε δηλητηριάσει κρύφα τὸν σύζυγον καὶ τὸ τέκνον αὐτῆς. Καὶ ὁμολογεῖ μὲν τὸ ἐκυτῆς ἐγκλημα, ἀλλ' ἰσχυρίζετο ὅτι δικαίως προέβη εἰς ταῦτα, διότι οἱ δηλητηριασθέντες σύζυγος καὶ υἱὸς εἶχον φονεύει ἐκ προμελέτης τὸ ἐξ ἄλλου γάμου τέκνον αὐτῆς, οὗ ἐξύμνει τὴν ἀθωότητα καὶ τὴν ἀρετήν. Ἀφοῦ τὸ γεγονός τῆς δηλητηριάσεως ἐβεβαιώθη, ὁ Δολαβέλλας ὑπέβηκε τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὴν κρίσιν τοῦ περὶ αὐτὸν συμβουλίου. Ἀλλ' ἐκ τῶν συμβούλων οὐδεὶς ἐτόλμησε ν' ἀποφανθῇ περὶ τοσοῦτα λεπτῆς ὑποθέσεως. Ἦτο δυνατόν ν' ἀφεθῇ ἀτιμώρητον ὁμολογημένον ἐγκλημα δηλητηριάσεως συζύγου καὶ τέκνου; Ἀλλ' ἀφ' ἐτέρου οἱ δύο ἐκεῖνοι κκοῦργοι δὲν ἦσαν ἄξιοι τῆς τιμωρίας, ἣν ὑπέστησαν; Ὁ ἀνθύπατος ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει παρέπεμψε τὴν ὑπόθε-

1 Ἀθην. Δ' 167.

2 Ἀθην. II' 60.

3 Ἀθην. Θ'. 405.

4 Πλούτ. Κικ. XXIV.

ον εἰς τοὺς ἐν Ἀθήναις Ἀρειοπαγίτας, ὡς εἰς δικαστὰς μᾶλλον ἐμπείρους καὶ πλείονα βερίτητα κλητημένους. Οἱ Ἀρειοπαγῖται ἀκροασάμενοι τῆς ὑποθέσεως, παρήγγειλαν τῷ τε κλητῇ καὶ τῇ κληγορουμένη νὰ ἐμφανισθῶσιν ἐκ δευτέρου ἐνώπιον αὐτῶν ἐντὸς ἑκατὸν ἑτῶν. Τοιούτῳ τρόπῳ, δὲ ἀπέφυγον ἀφ' ἐνὸς μὲν νὰ ἀνγνωρίσωσιν ὡς νόμιμοι τὴν παρὰ τοὺς νόμους προῆλθιν τῆς φαρμακείας, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ τιμωρήσωσιν ἐνοχὸν ἀξίαν συγγνώμης¹.

Τὸ ἱστορικὸν τοῦτο ἂν μὴ δεικνύη ἐξιδικασμένην δικανικὴν ἱκανότητα τοῦ Ἀρείου Πάγου, μαρτυρεῖ ὅμως περὶ τῆς καλῆς φήμης ἧς τὸ δικαστήριον ἐκεῖνο ἀπῆλκυεν εἰς τόσῳ μεμακρυσμένῳ χώρῳ, καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς ἀλλοφύλοις, οἷος ἦν ὁ Δολαβέλλας. Ἐπίσης ὁ Κικέρων, ὀλίγα ἔτη πρὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἀποθανών, ποιεῖται ἐπικνηλημένως μνησκὼν τοῦ Ἀρείου Πάγου, ἐξ οὗ εἰκάζομεν ὅτι τὸ σῶμα τοῦτο ἔσωζεν ἔτι ἀξίαν τινά. Ἐπίσης ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Γκαίτου ὁ Ἀρειὸς Πάγος τηρῶν ἰσχύον τινα καὶ τῷ 18 μ. Χρ. ἔτει, ὅτε κατεδίκασαν ἐπὶ κισθηλίᾳ καὶ ἀπάτῃ Θεόφιλόν τινα, εἰ καὶ ὁ προστάτης αὐτοῦ Πείσων παντοίοις τρόποις προτεπάθησε νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἀθώωσιν αὐτοῦ². Ἐτη τινὰ μετὰ ταῦτα, ἦτοι κατὰ τὸ 52 μ. Χρ. ὁ Ἀρειὸς Πάγος ἀναφρίνεται καὶ αὖθις ἐν τῇ ἱστορίᾳ, ἀλλ' ἀναφρίνεται πειρώμενος μετ' ἀγωνίας, ὡς εἰπεῖν, νὰ δώσῃ τὴν ἐσχάτην ἀνκλαμπὴν αὐτοῦ, ὡς σθενυμένη λυχνία.

Ἐὰν νέοι φιλόσοφοι, ἢ ρήτορες, ἢ ἄλλοι διδάσκαλοι ἤρχοντο ἄλλοθεν εἰς Ἀθήνας, ὁ Ἀρειὸς Πάγος κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀκμῆς αὐτοῦ ἐδοκίμαζεν αὐτοὺς καὶ ἐξήλαγγεν, ἐξετάζων ὅποιον ἦν τὸ φιλοσοφικὸν σύστημα ἐκάστου, ἢ ἡ διδασκαλία, ἣν ἤρχετο νὰ εἰσπαράγῃ εἰς τὴν πόλιν. Ἐὰν δ' εὑρισκε ταῦτα ἀντιβιάζοντα εἰς τὰ κείμενα ἀπηγόρευεν αὐτοῖς τὴν τε διδασκαλίαν καὶ τὴν ἐν τῇ πόλει διαμονήν.

Ἐπὶ τῆς τοιαύτης δικαιοδοσίας τοῦ Ἀρείου Πάγου ἐστηρίχθη καὶ ἡ ἐξέλεξις, εἰς ἣν ὑπεβλήθη ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ὅτε περιορχόμενος καὶ διδάσκων τὸν θεῖον λόγον ἔφθασε καὶ εἰς Ἀθήνας. Οἱ κάτοικοι τῶν Ἀθηναίων ἦσαν μέχρι δεισιδαιμονίᾳ φιλόθεοοι καὶ πιστοὶ εἰς τὰς παρχδόσεις τῆς πατροπαράδοτου καὶ ἐπαγωγῆς θρησκείας αὐτῶν. Ἐν προηγουμένῳ κεφαλαίῳ εἶπον ὅτι τὴν ἐπίβλεψιν τῶν τοιούτων εἶχεν ὁ Ἀρειὸς Πάγος.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐκδιωχθεὶς ἐκ Θεσσαλονίκης ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων μετέβη εἰς Βέροικον, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ καταζητηθεὶς ὑπὸ τῶν αὐτῶν διωκτῶν ὠδηγήθη ὑπὸ τῶν συναποστόλων αὐτοῦ Σίλα καὶ Τιμοθέου εἰς παρχλίαν πόλιν, ὅθεν ἐπιβὰς πλοίου ἐπλεύσεν εἰς τὸν Πειριαιᾶ καὶ ἐκεῖθεν ἀνῆλθεν εἰς τὴν περιφημοτέρην τότε μετὰ τὴν Ρώμην πόλιν, τὰς Ἀθήνας. Αἱ Ἀθηναῖαι, κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, 52 μ. Χ., εἶχον μὲν ἐκπέσει τῆς ἀρ-

1. Aulus Gellius N. A. XII, 8.

2. Γκαίτ. Χρ. ο. ν. 2.55. Γεωργ. Κωνσταντινίδου Ἰστ. τῶν Ἀθηναίων 72.

χικῆς εὐκλείας καὶ δόξης αὐτῶν ὡς πρὸς τὴν ἰσχὺν καὶ τὸ πολίτευμα, ἀλλ' ἐτήρουν ἔτι, ὡς ἄρτι εἶπον, εἰς οὐ μικρὸν βχθμὸν τὴν ἐπιρροὴν αὐτῶν ὡς πρὸς τὴν εἰδωλολατρικὴν θρησκείαν καὶ τὰ γράμματα. Εἰ καὶ ὑποτελεῖς ἤδη τῇ Ρώμῃ, οὐχ ἥττον ἐπεβάλλοντο αὐτῇ διὰ τῶν δύο τούτων δυνάμεων. Τότε δ' ἐπηλήθευε τὸ ὑπὸ τοῦ Ὁρακλίου ρηθέν:

«Graecia capta ferum victorem cepit et artes

Intulit agresti Latio. . . .»

Ὁ Παῦλος ἐν Ἀθήναις διατρέψων φρίνεται ὅτι ἐσκόπει ἢ νὰ μὴ διδάξῃ, ἢ τοῦλάχιστον νὰ περιμείνῃ τὴν ἀφίξιν τοῦ Τιμοθέου καὶ Σίλα, ἵνα προσλάβῃ αὐτοὺς συνεργοὺς εἰς τὴν σοβαρὴν ἀποστολὴν του. Πλὴν δὲν ἠδυνήθη ν' ἀναστείλῃ τὸν ζῆλον αὐτοῦ ἐνώπιον τῆς εἰδωλολατρικῆς πλημύρας ἣν εἶχεν ὑπὸ τὰς ὄψεις αὐτοῦ¹. Τοῦτο ἐξάγεται ἐξ αὐτῆς τῆς ἀγίας Γραφῆς, ἐκ τῶν «Πράξεων τῶν Ἀποστόλων», βιβλίου περιέχοντος ἐν περιλήψει τὴν ἐνέργειαν ὅλων τῶν ἐνταλθέντων τὴν διάδοσιν τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ.

Ἰδοὺ οἱ λόγοι τοῦ ἱεροῦ βιβλίου:

«Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις ἐκδεχομένου αὐτοῦ [τὸν Σίλαν καὶ Τιμόθεον] τοῦ Παύλου, πρῶξύνετο τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ θεωροῦντι κατείδωλον οὖσαν τὴν πόλιν. Διελέγετο μὲν οὖν ἐν τῇ συναγωγῇ τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τοῖς σεβομένοις καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ κατὰ πᾶσαν ἡμέραν πρὸς τοὺς παρατυγχάνοντας. Τινὲς δὲ τῶν Ἐπικουρείων καὶ τῶν Στωϊκῶν φιλοσόφων συνέθλλον αὐτῷ· καὶ τινες ἔλεγον: «Τί ἂν θέλοι ὁ σπερμολόγος, οὗτος λέγειν»; οἱ δέ: «Ξένων δαιμονίων δοκεῖ κατὰγγελεῖς εἶναι», ὅτι τὸν Ἰησοῦν καὶ τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ εὐηγγελίζετο. Ἐπιλαβόμενοί τε αὐτοῦ ἐπὶ τὸν Ἀρείον Πάγον ἤγαγον λέγοντες: «Δυνάμεθα γινῶναι τίς ἡ κακὴ αὕτη ἢ ὑπὸ σοῦ λαλουμένη διδασχὴ; ξενίζοντα γάρ τινα εἰσφέρεις εἰς τὰς ἀκοὰς ἡμῶν. Βουλόμεθα οὖν γινῶναι, τί ἂν θέλοι ταῦτα εἶναι.» Ἀθηναῖοι δὲ πάντες καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες ξένοι εἰς οὐδὲν ἕτερον ἠνικαίρουν, ἢ λέγειν τι καὶ ἀκούειν καινότερον².

Ἦχθη λοιπὸν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐπὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ ἔστη ἐνώπιον πλήθους πολλοῦ. Ἀλλὰ δὲν ἐξάγεται ἐκ τῆς ἀφηγήσεως ταύτης ὅτι ἤχθη ἐκεῖ ἵνα δικασθῇ, ἢ ἵν' ἀπολογηθῇ διὰ τὰ νέα δόγματα — τὰ ἐπίθετα ἱερὰ — ἅτινα εἰσήγε· μᾶλλον δύναται τις νὰ ὑποθέσῃ ὅτι, μὴ ὑφισταμένης πλέον τῆς αὐστηρότητος τῶν νόμων, οὐδὲ τῆς σοβαρότητος τῶν Ἀρεοπαιτῶν καὶ τῆς δικαιοδοσίας αὐτῶν ἐπὶ τῶν τοιούτων ζητημάτων, ὁ Ἀπόστολος ὠδηγήθη ἐκεῖ ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐκ περιεργείας, διότι ὡς αὐτῇ ἡ ἀφήγησις λέγει, οἱ Ἀθηναῖοι περὶ οὐδὲν ἕτερον ἠσχολοῦντο, ἢ εἰς τὸ νὰ λέγῳσιν, ἢ ἀκούωσι νεώτερόν τι ἐν τῇ ἀγορᾷ. Κατὰ τὴν συνή-

¹ Ὁρα πραγμ. τοῦ ἐν Σμύρῃ καθηγητοῦ κ. Κουρνιακτοῦ ἐν «Σωτήρος» φυλ. Γ' 1889.

² Πράξ. Ἀποστ. ΙΖ'. 16—22.

Θεῖον δὲ ἦν εὐρίσκον ἐν τοῖς νόμοις, διότι προῦκετο περὶ ἐξετάσεως νέας θρησκείας, ὃ δ' Ἀρειος Πάγος ἦν ὁ ἀρμόδιος τόπος, ὡδηγήθη εἰς αὐτὸν δ' Ἀποστόλος· ἢ ἄλλως ἀνεβιβάσθη ἐκεῖ, διότι τὸ χωρίον ἦν ἐξέχον καὶ ἐπιφανές καὶ ἐξ αὐτοῦ λαλῶν ἠδύνατο ν' ἀκούηται ὑπὸ πλείονων ἀκροατῶν. Ἀφοῦ δὲ «ἐπελάβοντο αὐτοῦ» διδάσκοντας ἐν τῇ ἀγορᾷ, ἥτις ἔκειτο ὑπὸ τὸν Ἀρειον Πάγον πρὸς Ν. τὸ φυσικώτερον καὶ εὐκολώτερον ἦν νὰ ἀγάγωσιν αὐτὸν ἐπὶ τὸν Ἀρειον Πάγον, ὡς τὸν κατὰ φύσιν καὶ θέσιν προσφορώτερον τόπον¹. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ζήτημα τῆς διδασκῆς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἐν Ἀθήναις δὲν ἀμοιρεῖ σπουδαιότητος καὶ ὡς πρὸς τὴν πρώτην εἰσαγωγὴν τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας ἐν Ἑλλάδι, καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐντεῦθεν γενομένην διχόδοσιν αὐτῆς, δὲν κρίνω περιττὸν νὰ συνεχίσω τὴν διήγησιν τοῦ Ἀποστόλου Λουκᾶ (τοῦ συγγραφέως τῶν «Πράξεων τῶν Ἀποστόλων») διὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ λόγων. Εἰσὶ δὲ οἱ λόγοι οὗτοι οἱ πρῶτοι κατὰ πρῶτον ἐκ τοῦ Ἀρείου Πάγου ἀκουσθέντες περὶ τῆς νέας θρησκείας καὶ ἐπανεγκόντες μετὰ τὴν πάροδον τοῦ ὠρισμένου καιροῦ ἀποτελέσμα τοσοῦτω ἐκπληκτικὸν διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Εὐρώπην, καὶ τὸν κόσμον σὺμπάντα.

«Σταθεῖς δὲ ὁ Παῦλος ἐν μέσῳ τοῦ Ἀρείου Πάγου, ἔφη: «Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατὰ πάντα ὡς δεισιδχιμονεστέρους ὑμᾶς θεωρῶ· διερχόμενος γὰρ καὶ ἀναθεωρῶν τὰ σεβάσματα ἡμῶν, εὖρον καὶ βωμὸν ἐν ᾧ ἐπεγέγραπτο **Ἄγνωστω Θεῷ**. Ὅν οὖν ἀγνοοῦντες εὐσεβεῖτε, τοῦτον ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν. Ὁ Θεὸς ὁ ποιήσας τὸν κόσμον καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ. Οὗτος οὐρανοῦ καὶ γῆς Κύριος ὑπάρχων οὐκ ἐν χειροποιήτοις νεοῖς κατοικεῖ, οὐδὲ ὑπὸ χειρῶν ἀνθρώπων θεραπεύεται προσδεδεμένος τινος, αὐτὸς διδοὺς πᾶσι ζωὴν καὶ πνοὴν καὶ τὰ πάντα ἐποίησέ τε ἐξ ἐνὸς αἵματος πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων, κατοικεῖν ἐπὶ πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς, ὀρίσας προτεταγμένους καιροὺς καὶ τὰς ὁροθεσίας τῆς κατοικίας αὐτῶν· ζητεῖν τὸν Κύριον εἰ ἄρα γε ψηλαφήσειαν αὐτὸν καὶ εὖροιεν, καίτοι γε οὐ μακρὰν ἀπὸ ἐνὸς ἐκάστου ἡμῶν ὑπάρχοντα, ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν, ὡς καὶ τινες τῶν κατ' ὑμᾶς ποιητῶν εἰρήκασι· Τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμέν.² Γένος οὖν ὑπάρχοντες τοῦ Θεοῦ, οὐκ ὀφείλομεν νομίζειν χρυσῷ, ἢ ἀργύρῳ ἢ λίθῳ χαράγματι τέχνης καὶ ἐνθυμήσεως ἀνθρώπου, τὸ θεῖον εἶναι ὅμοιον. Τοὺς μὲν οὖν χρόνους τῆς ἀργίας ὑπεριδὼν ὁ Θεός, τινῶν παραγγέλλει τοῖς ἀνθρώποις πᾶσι πανταχοῦ μετανοεῖν, διότι ἔστησεν ἡμέραν ἐν ᾗ μέλλει κρίνειν τὴν οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ, ἐν ἀνδρὶ ᾧ ὥρισε, πίστιν παρσχῶν πᾶσιν, ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν». Ἀκούσαντες δὲ ἀνέστησαν νεκρῶν, οἱ μὲν ἐχλεύαζον, οἱ δὲ εἶπον· «Ἀκουσόμεθά σου πάλιν περὶ τούτου». Καὶ οὕτως ὁ Παῦλος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ μέσου αὐτῶν. Τινὲς δὲ ἄνδρες κολληθέντες αὐτῷ

¹ Τῆς ἐν Ἀρείῳ Πάγῳ διδασκαλίας τοῦ Ἀποστόλου Παύλου εὐρίσκεται ὠραία εἰκὼν ἐν τῇ εἰσοδῶν τοῦ Δελφικίου Ἀθηνῶν γραφεῖσιν ὑπὸ τοῦ Γερμανοῦ ζωγράφου Βερνείου.

² Ἀράτου Φαινόμενα 5.

ἐπίστευσαν· ἐν οἷς καὶ Διονύσιος ὁ Ἀρειοπαγίτης καὶ γυνὴ ὀνόματι Δάμαρις καὶ ἕτεροι σὺν αὐτοῖς». ¹ Ὅτι λοιπὸν δὲν εἶχε δικαστικὴν χροιάν ἢ ἐν Ἀρείῳ Πάγῳ συνάθροισις περὶ τὸν Παῦλον ἐξάγεται ἐξ αὐτῶν τῶν λόγων αὖς παρέθεσα. Ὁ Ἀπόστολος ἀπευθύνεται πρὸς ἀνδράς Ἀθηναίους, καὶ οὐχὶ πρὸς δικαστάς. Πιθκὸν γὰρ παρίστατο, γὰρ συνεδρίαζε μάλιστα καὶ τὸ δικαστήριον, ὁ δὲ Παῦλος, ἵνα δώσῃ γενικώτερον χαρακτῆρα εἰς τὴν ὁμιλίαν αὐτοῦ, ἀποτείνεται πρὸς τὸ κοινὸν καὶ οὐχὶ πρὸς τοὺς δικαστάς, χαρακτῆρα διδασχῆς καὶ οὐχὶ ἀπολογίης. Ἀλλὰ καὶ ἂν ὑπῆρχον ἐκεῖ δικασταί, ἦσαν ἀνίσχυροί γὰρ πράξωσιν ὅ τι οἱ προκάτοχοι αὐτῶν. Πιθκὸν γὰρ μάλιστα γὰρ ἔφερον τὸ ὄνομα τοῦ Ἀρειοπαγίτου ὡς τίτλον κοινωνικὸν καὶ οὐχὶ ὡς τίτλον σπουδαίου καὶ ὑψηλοῦ ἀξιώματος. Ἐπειτα μετὰ τὸ τέλος τῆς ὁμιλίας αὐτοῦ «ὁ Παῦλος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ μέσου αὐτῶν», ἀνενόχλητος καὶ ἀκαταζήτητος.

Ἔρχεται εἰς τὴν πόλιν ξένος ἄνθρωπος, ἐπαγγελλόμενος νέον θρησκευτικὸν σύστημα, οὐ μόνον διάφορον καὶ ἀσύμφωνον πρὸς τὸ ἐπικρατοῦν, ἀλλὰ ἀπειλοῦν ν' ἀνατρέψῃ πρόρριζον αὐτό· ὁ ἄνθρωπος δ' οὗτος τυγχάνει ὢν ἄλλοεθνῆς, ἐν οὐδεμίᾳ τῶν τότε γνωστῶν φιλοσοφικῶν σχολῶν σπουδᾶσας, οὐδ' ἀνήκων εἰς τοὺς Στωϊκοὺς ἢ τοὺς Ἐπικουρίους ἢ τοὺς Περιπατητικοὺς καὶ ἐν τούτοις, ὁ Ἀρειὸς Πάγος, ὁ τάπος, ὁ βράχος πλέον καὶ οὐχὶ τὸ ἐκεῖ συνεδριάζον σῶμα, μόλις πρόετιμήθη ἄλλου μέρους, ἵνα ἐπ' αὐτοῦ οὐχὶ ἀπολογηθῇ ἀλλὰ διδάξῃ ὁ ἀκαταγχευὲς τῶν ξένων δαιμονίων. Ὁ δὲ νεωτεριστὴς οὗτος, ὁ ξένος, ὁ τόπον ἀσεβῶν, ἀντὶ γὰρ κρετήθη ὑπὸ τῶν Ἀρειοπαγιτῶν ὅπως τιμωρηθῇ, καταδικαζόμενος εἰς θάνατον, ὡς ἄλλοτε ὁ δαιμόνιος Σωκράτης, ὅστις τὸν αὐτὸν θεὸν προεκήρυττεν, ἢ τοῦλάχιστον ἀποπεμπόμενος, ἤλωσε τὴν συνειδήσιν ἐνόχτων μελῶν τοῦ δικαστηρίου τούτου. Διονύσιος ὁ Ἀρειοπαγίτης, ἀνὴρ σοφώτατος, καὶ περὶ τὰ τῆς θρησκείας τῶν Ἑλλήνων ἐμβριθής, ἐπίστευσεν εἰς τὴν διδασχὴν τοῦ Παύλου, καὶ ἐκπτισθεὶς ὑπ' αὐτοῦ ἔλαβε τὸ χάρισμα τῆς χριστιανικῆς θρησκείας καὶ μετ' ὀλίγον ἐγένετο δεύτερος ἐπίσκοπος, διαδεχόμενος τὸν φίλον καὶ διδάσκαλον αὐτοῦ Ἱερόθεον, χειροτονηθέντα Ἀ', ἐπίσκοπον ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων.

Ἡ περίστασις τῆς ὑπὸ Διονυσίου τοῦ Ἀρειοπαγίτου ἀποδοχῆς τῆς χριστιανικῆς θρησκείας ἐν Ἀρείῳ Πάγῳ συνδέεται λίαν στενῶς ἀφ' ἐνὸς μὲν μετὰ τοῦ ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ κηρύγματος τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, καὶ ἀφ' ἑτέρου μετὰ τῆς τελευταίας περιόδου τῆς ἱστορίας τοῦ ὑπερτάτου δικαστηρίου, τοῦ ἐν Ἀρείῳ Πάγῳ διὰ τοῦτο δὲν κρίνω περιττὸν γὰρ παραθέσω τινα περὶ τοῦ ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρειοπαγίτου.

Οὗτος γεννηθεὶς, τῷ ἐννάτῳ ἔτει ἀπὸ Χριστοῦ γεννήσεως ἔζη κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἐπισκέψεως τῶν Ἀθηνῶν καὶ διε-

¹ Πραξ. Ἀποστ. ΙΖ' 22—34.

τέλει ὦν τότε Ἀρειοπαγίτης. Κατήγατο δ' ἐκ γένους περιφκνοῦς ἢ καὶ πρωτεύοντος ἐν τῇ πόλει, ὡς πολλοὶ τε ἄλλοι μαρτυροῦσιν, ἰδίᾳ δ' ὁ ἐγκωμιστής αὐτοῦ Μιχαὴλ Σύγγελος, ὅστις λέγει «Οὗτός ἐστιν ὁ τῶν καθ' Ἑλλάδα λογιάδων καὶ εὐπατριδῶν εὐκλεέστατος καὶ τῆς Ἀρειοπαγίτιδος Βουλῆς ἐξοχώτατος». ¹ Ἐπίσης ὁ ἱερὸς ποιητής Θεοφάνης ἀναφέρει «Οὗτος πλούτῳ καὶ δόξῃ καὶ συνέσει καὶ σοφίᾳ τῶν ἀπάντων ὑπερέχων, τῶν ἐν τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ βουλευτῶν εἰς ἣν». ² Ἐκοσμεῖτο δὲ διὰ εὐδριθοῦς καὶ βαθυτάτης παιδείας ὡς πρὸς τὰ δόγματ' αὐτῶν διαφόρων φιλοσοφικῶν σχολῶν, τῶν ἀκμαζουσῶν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ, οἷον τῶν Ἐπικουρείων, τῶν Στωϊκῶν καὶ ἄλλων, ὡς πρὸς τὴν χρῆσιν τῆς ἀττικῆς διαλέκτου, τὴν ρητορικὴν, καὶ τὴν ἀστρονομίαν. «Οὗτός ἐστιν ὁ κατὰ πᾶσαν ἐπιστήμης λογικῆς ιδέαν τελειότατος, Στωϊκῶν τε καὶ Ἐπικουρείων καὶ τῶν ἄλλων φιλοσόφων φιλοσοφώτατος, καὶ τῶν ἀττικίζόντων καὶ γραμματικευομένων ἀττικώτατος τε καὶ τεχνικώτατος, καὶ ρητόρων ρητορικώτατος καὶ τῶν περὶ τὴν ἀστρονομίαν καταγινομένων θεωρητικώτατος, καὶ ταῖς λοιπαῖς ἐγκυκλίαις παιδεύσειν ἀκριβέστατος». ³

Περὶ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἠκμαζον ἐν Αἰγύπτῳ τὰ γράμματα καὶ ἡ παιδεία, διότι ὁ ὑπὸ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου μεταφυτευθεὶς ἐλληνισμὸς ἐδίδεν ἤδη ἀγλαοὺς κερπούς καὶ ἐν ἄλλοις μὲν μέρεσιν, ἐξόχως δ' ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ἣν οἱ Πτολεμαῖοι κατέστησαν κέντρον πάσης σοφίας. Διὰ τοῦτο ἐν ταῖς ἐλληνικαῖς πόλεσι τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Μ. Ἀσίας ἐπεκράτει παρὰ τοῖς λογίοις καὶ πλουσίοις ἡ ἐπιθυμία νὰ ἐπισκέπτωνται τὴν Αἴγυπτον, ἵνα συναναστραφῶσι τοῖς ἐκεῖ σοφοῖς. Ἐκ τοῦ πόθου τούτου ἐλαυνόμενος καὶ ὁ Διονύσιος ἀπῆρεν εἰς Αἴγυπτον μετὰ τοῦ φίλου αὐτοῦ Ἀπολλοφάνους τοῦ σοφιστοῦ, ἐν ἡλικίᾳ ἐτῶν εἴκοσι καὶ πέντε. ⁴ Ἐνῶ δὲ ἀμφότεροι οὗτοι διέτριβον ἐν Ἡλιουπόλει, αἴφνης συμβαίνει ἑκλειψὶς ἡλίου παρὰ τοὺς φυσικοὺς νόμους, καθ' ἣν ἐποχὴν δὲν ἦτο συνόδου χρόνος, κατὰ τὴν γλῶσσαν τῶν ἀστρονόμων· διότι ὁ μὲν ἥλιος ἦν εἰς τὸ μεσουράνιον, ἡ δὲ σελήνη εὐρίσκετο ὀλίγον τι ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα κατ' ἀνατολάς. Αἴφνης δὲ ἡ σελήνη παρὰ τὴν φυσικὴν πορείαν αὐτῆς προέβασα, ἐπεπρόσθησε τοῦ ἡλιακοῦ δίσκου, ἀρξάμενη ἀπὸ τοῦ ἀνατολικοῦ ἄκρου αὐτοῦ. Ἐπέμεινε δὲ ἡ σελήνη καλύπτουσα τὸν ἥλιον ἀπὸ τῆς ἐννάτης ὥρας μέχρις ἑσπέρης, ὅτε ὑποστρέψασα ἐξῆλθε τοῦ ἡλιακοῦ δίσκου δι' ἐκείνου τοῦ σημείου, δι' οὗ καὶ εἰσῆλθε, καὶ ἐπανελάθε τὴν ἐν τῷ ὀρίζοντι φυσικὴν καὶ κανονικὴν θέσιν αὐτῆς. ⁵ Ὁ Ἀπολλοφάνης τότε θαυμάζων, ὡς καὶ ὁ Διονύσιος, ἐπὶ τῷ ὑπερφρεῖ γεγονότι εἶπε πρὸς τοῦτον :

1 Μιχ. Σύγγελος Ἐγκώμ. Διον. Ἀρειοπαγ.

2 Μηναῖα τῆς ἐλλ. Ἐκκλ. Ὀκτωβρ. γ'.

3 Μιχ. Σύγγελος αὐτ.

4 Μάξιμος, Σχόλ. εἰς τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Διονυσίου.

5 Γεωργ. Παχυμέρη Παράφρασις εἰς τὴν ἐπιστολὴν Ζ' π. Διον. Ἀρειοπαγ.

Ταῦτα, ὦ καλὲ Διονύσιε, θείων πραγμάτων ἀμοιβαι.¹ Ὁ δὲ Διονύσιος ἀεπὶ τῷ παρχδόξῳ σφόδρα τεθηπὼς καὶ τὴν ἀνθρωπείην υπερβεβηκὼς γινώσκων, κατανοήσας τὸ γεγονός: "Ἀγνώστος, ἔφη, πάσχει θεός, δι' ὃν τὸ πᾶν ἐξόφωται τε καὶ σειάλεται.² Καὶ παρχχρῆμα τὸν χρόνον, καὶ ὃν τουτὶ τὸ παγκόσμιον ἐτετέλεστο τερατούργημα, τεκμηριωσάμενος ἐτῆρει παρ' ἑαυτῷ, τούντεῦθεν δικηγγελλούμενον παρχδοκῶν».

Ἐπανελθὼν ἐξ Αἰγύπτου ὁ Διονύσιος ἀνεμίχθη εἰς τὰ κοινὰ πράγματα τῆς πολιτείας καὶ ἐτιμήθη διὰ τοῦ ἀξιώματος τοῦ Ἀρεοπαγίτου καὶ τῆς προεδρείας τοῦ δικαστηρίου ἐκείνου ἕνεκα τῆς ἀρετῆς καὶ παιδείας αὐτοῦ. Ὁ ἐγκωμιστὴς τοῦ Διονυσίου λέγει ὅτι οὐδεὶς ἀγνοεῖ τὰς Ἀθήνας, εἴθε οὗτος ὥρμητο καὶ οὗ δικτημότατος προηγέτης, καὶ τῶν ἐν Ἀρείῳ Πάγῳ δικαστῶν ἐχρημάτιζε προύχων καὶ πρόκριτος..... ἀφ' ὧν ἐστὶ τεκμήριασθαι καὶ τὸ τῶν προγόνων αὐτοῦ πρωτεῖον καὶ ἐντιμον καὶ δικδόητον· οὐ γὰρ ὅν παρ' Ἀθηναίοις τοῖς ἀγερώχοις εἰς ἀρχὴν προῆλθο τοσαύτην, εἰ μὴ πρὸς τῇ σοφίᾳ καὶ τῇ τῶν φρενῶν εὐκοσμίᾳ, σωφροσύνῃ τε καὶ δικαιοσύνῃ καὶ ἀνδρείᾳ καὶ τῇ περιδρόμῳ τοῦ γένους ὑπεροχῇ κατὰ γλίστο».

Παρεκάθητο λοιπὸν καὶ ὁ Διονύσιος ἐν τοῖς Ἀρειοπαγίταις, ὅτε ὁ Πυλλος ἐκήρυξεν ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν τὸν Χριστόν. Ἀκούσας δὲ ὅτι οὗτος ὁ Θεὸς εἶναι ὁ τὰ πάντα ποιήσας καὶ τὰ πάντα δυνάμενος πράττειν, ἀνεμνήσθη τοῦ ἐκτάκτου φαινομένου, ὅπερ εἶδε πρὸ ἐννεακαίδεκα ἐτῶν καὶ ἀδιστάκτως ἀπεδέξατο τὴν νέαν θρησκείαν μετὰ τῆς ἐκείνου οἰκογενείας, διότι ἡ Δάμαρις, κατὰ τινὰς ἐξηγητὰς, ἦν ἡ σύζυγος αὐτοῦ. Ἐβαπτίσθη δὲ ἀμέσως ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου καὶ ἐγένετο ὁ δεύτερος ἐπίσκοπος τῶν Ἀθηνῶν.

Ὁ Διονύσιος συνέγραψε πολλὰ περὶ πολλῶν ἐν ἁπλῇ δὲ τούτοις ἔχει θέμα τὴν νέαν θρησκείαν. Ἔργα αὐτοῦ σώζονται τὰ ἑξῆς: Περὶ τῆς οὐρανίης ἱερχρίης· περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱερχρίης· περὶ θείων ὀνομάτων· περὶ μυστικῆς Θεολογίας, καὶ Ἐπιστολὴ XI. α" Ὅσα γε μὴν συνεγράψατο θεωρεῖ καὶ νοήμασι καὶ φράσει ἐξόχῳ πάντῃ καὶ ἀμύγῃ τῆς, ὅσαι κατ' ἀνθρώπους ἐφάνησαν, τοῦτον ἔχουσι τὸν τρόπον κλπ.»³ Πλείονα ὁμῶς ἐγράφησαν παρ' ἄλλων πολλῶν περὶ αὐτοῦ, θυμαζομένου ἀνέκαθεν διὰ τὴν παιδείαν, τὸν νοῦν, τὴν πίστιν εἰς τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν καὶ διὰ τὸν ζῆλον, ὃν ἔδειξε πρὸς διάδοσιν αὐτῆς ἀνὰ πᾶσαν τὴν Εὐρώπην.⁴

Ἀπέθνηκε δὲ εἰς ἡλικίαν 90 ἐτῶν ἐν Ἀθήναις μαρτυρικὸν θάνατον ὑπὲρ τῆς θρησκείας, ὡς λέγουσι τινὲς τῶν ἱερῶν συγγραφέων.⁵ Οἱ Καθολικοὶ χριστιανοὶ τιμῶσιν αὐτὸν ἰδιαιτέρως· ἴδρυσαν δὲ οἱ συμπολιταὶ ἡμῶν δυ-

¹ Διονυσ. Ἀρειοπαγ. ἐπιστολὴ πρὸς Πολύκαρπον III.

² Σαυῖδ. ἐν λ. «ἀνέκαθεν» καὶ «Διονύσιος ὁ Ἀρειοπαγ.», Μιχ. Σύγγελος α β τ.

³ Νικηφόρος ἐν βίῳ Διονυσίου Ἀρειοπαγίτου.

⁴ Ὅσα Ἑλληνικῆς Πατρολογίας τόμος III καὶ IV.

⁵ K. Κεντογ. Ἱστορ. τ. Πατέρων «Διονύσιος Ἀρειοπαγίτης».

τικοὶ ἐν Ἀθήναις ναὸν ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Διονυσίου. Τῇ εἰσηγήσει δὲ καὶ χορηγία τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων τελεῖται ἐν Ἀθήναις τῇ 3ῃ Ὀκτωβρίου ἐκάστου ἔτους τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ μεγαλοπρεπῶς. Ναὸς τῶν ὀρθοδόξων ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Διονυσίου μέγας ἢ κεντρικὸς δὲν ὑπάρχει σήμερον ἐν τῇ πόλει. Ὑπῆρχε πρότερον ὑπὸ τὸν λόφον τοῦ Ἀρείου Πάγου τοιοῦτος, οὗ νῦν μόνον τὰ θεμέλια σώζονται, ὡς εἶπον ἐν τῷ Β' κεφαλαίῳ τῆς πραγματείας ταύτης. Ἐπίσης ὑπῆρχεν ἐκεῖ καὶ οἰκία τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν.

Μετὰ τὴν ἀναγκαίαν ταύτην παρέμβασιν περὶ Ἀποστόλου Πύλου καὶ Διονυσίου τοῦ Ἀρειοπαγίτου, ἐπανερχομαι εἰς τὸν Ἀρειὸν Πάγον. Οἱ Ρωμαῖοι, τοῦλάχιστον οἱ πλεῖστοι τῶν αὐτοκρατόρων καὶ ἀνθυπάτων, ἐσεβάσθησαν τὰς Ἀθῆνας καὶ ἐπειράθησαν ν' ἀπονεύωσιν αὐταῖς πᾶν εἶδος τιμῆς καὶ πᾶν δεῖγμα εὐνοίας. Ἀλλὰ πάντα ταῦτα δὲν ἴσχυον ν' ἀναστείλωσι τὴν ἔκλυσιν τῆς πολιτείας τοῦ Ἀθηναίου λαοῦ οὔτε νὰ ἐμπνεύσωσιν αὐτῷ ἡθος καὶ ὁρόνημα. Καὶ ἐν ᾧ ἐν τῇ πόλει ἡμιχρὸν πῶς τὰ γράμματα καὶ αἱ ἐπιστῆμαι, ἡ πολιτικὴ κατὰστασις ἔβκινε κατὰ κρημνῶν. Πᾶς Ρωμαῖος αὐτοκράτωρ ἢ ἄλλος ἰσχυρὸς ἀνεκνήρυσσετο Εὐεργέτης τῆς πόλεως ἢ Στρατηγός, ἢ Ἀρειοπαγίτης. Ὁ δὲ Ἀρειὸς Πάγος οὐδὲν ἄλλο ἔπραττεν ἢ ν' ἀνυγρόφῃ εὐεργέτας καὶ προστάτας:

«Ἡ ἐξ Ἀρείου Πάγου βουλὴ καὶ ὁ δῆμος Γερμανικὸν Καίσαρα».

«Ἀγαθὴ τύχη Ἡ ἐξ Ἀρείου Πάγου βουλὴ καὶ ὁ Δῆμος Γερμανικὸν Καίσαρα».

«Ἡ βουλὴ ἢ ἐξ Ἀρείου Πάγου καὶ ὁ Δῆμος, Γέλλιον Ροτίλιον Λούπον ἀνθύπατον, ἀρετῆς ἕνεκα καὶ εὐνοίας».

καὶ ἄπειροι ἄλλαι τοιαῦται¹.

Ὑπὸ τινῶν αὐτοκρατόρων ἀπενεμήθη τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ εὐρύτης τῆς δικαιοδοσίας αὐτοῦ ἐπὶ διαφόρων ἐνεργειῶν· ἀλλὰ τοῦτο ἔπραττον ἐκεῖνοι εἴτε πρὸς ἰδίαν τιμὴν, διότι καὶ αὐτοὶ ἦσαν Ἀρειοπαγῖται, εἴτε πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν ἰδίων σκοπῶν, διότι μετεχειρίζοντο τὸν Ἀρειὸν Πάγον ὄργανον αὐτῶν. Οὕτω δὲ θνησιβίων πάντοτε ὁ Ἀρειὸς Πάγος ἔφθασε μέχρι σχεδὸν τοῦ τέλους τοῦ Δ' αἰῶνος. Τῆς ἐποχῆς ἐκείνης (ἐπὶ τῶν αὐτοκρατόρων Γρατιανοῦ καὶ Θεοδοσίου, 380 μ. Χρ.) εἶναι ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή:

Τὸν λαμπρότατον	δῆμος ὁ Ἀθηναίων εὐνο-
ἀνθύπατον τῆς Ἑλλάδος	ίας ἕνεκα καὶ εὐεργε-
Ρούφιαν Φῆστον καὶ Ἀρε-	σίας τῆς περὶ τὴν πόλιν
οπαγείτην ἢ ἐξ Ἀρεοπάγου	ἀνέστησεν. Προνοῦντος
Βουλῆ καὶ ἡ βουλὴ	Φλαβίου Πρυλάδου. 2
τῶν τριακοσίων καὶ ὁ	

¹ *Opz Boech. Corp. Inscr. Gr. ἀρ.θ. 313, 315, 316, 347, 370, 379, 381, 445, 444, 446, κλπ.

² Ioan. Meursius Argop. V.

Ἐκτοτε δ' ἐξέλιπεν ἐντελῶς, ὡς ἀναφέρει ὁ Θεοδώρητος, ἐπίσκοπος Κύπρου, γράψας περὶ τὰ τέλη τῆς Δ' ἑκατονετατηρίδος μ. Χρ. «Καὶ ἀπέσβη μὲν τῶν πολυθρυλήτων νομοθετῶν ἡ μνήμη, οἱ δὲ Ρωμαίων νόμοι τὰς τῶν Ἑλλήνων ἰθύνουσι πόλεις. Καὶ ἀργεῖ περ' Ἀθηναίοις ὁ Ἀρείος Πάγος καὶ ἡ Ἡλιαία καὶ τὸ ἐπὶ Δελφινίῳ δικαστήριον καὶ ἡ τῶν 500 βουλή καὶ οἱ Ἐνδεκα καὶ οἱ Θεσμοθέται καὶ ὁ τοῦ ἐνικυτοῦ Ἀρχων κλπ.»¹.

Μὴ εὐρίσκοντες ὅμως ἄλλην μεμαρτυρημένην συνεδρίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου μετ' ἐκείνην ἣτις ἐγένετο ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, θεωροῦμεν ταύτην τελευταίαν, τὸ δὲ περιώνυμον ἐκεῖνο δικαστήριον καταργηθὲν ἔκτοτε· διότι πᾶσα ἡ μετὰ ταῦτα ὑπὸ τοῦ Ἀρείου Πάγου μέχρι τοῦ 380 μ. Χρ. ἦν μαρασμάδης καὶ οἶονεὶ κακόζηλος καὶ βεβιασμένη ἀπομίμησης τοῦ λαμπροῦ τῆς λαμπρῆς ἐποχῆς τῆς Ἀθηναϊκῆς πολιτείας δικαστηρίου.

Σήμερον ἐκ τοῦ «σεμνοτάτου» καὶ «ἀγιωτάτου» ἐκείνου δικαστηρίου ὅπερ ὑπῆρξεν ἐπὶ δεκαπέντε περίπου αἰώνων, δηλαδὴ ὅσον οὐδεμίαν σχεδὸν ἄλλην ἀρχὴν ἢ ἐξουσίαν ἐν τῷ κόσμῳ, περισώζονται ὁ γυμνὸς βράχος αὐτοῦ καὶ τὸ ἐντιμον ὄνομα ἀπονεμηθὲν εἰς τὸ ὑπέρτιμον καὶ ἄξιον τοῦ ὀνόματος τούτου ἀνώτατον δικαστήριον τῆς ἀναγεννηθείσης Ἑλλάδος².

Κ. Ν. Παπαμιχαλόπουλος

Ο ΕΝΔΥΜΙΩΝ ΤΟΥ ΒΗΚΟΝΣΦΗΛΔ.

Ἐπειδὴ περὶ τοῦ περιώνυμου πολιτικοῦ μυθογραφήματος τοῦ Βηκονσφήλδ πολὺς, ὡς εἶδος, καὶ περ' ἡμῖν ἐγένετο ὁ λόγος, δὲν νομίζομεν ἀπόσκοπον ν' ἀναγράψωμεν τὰ σημειωδέστερα τῶν ὑφ' ἡμῶν ἀνεγνωσμένων.

Ὁ Ἐνδυμίων τοῦ Βηκονσφήλδ οὐδὲ τὸ παρῶν κατὰ λέγειται εἰς τὰ κατὰ τὴν Ἑσπερίαν Εὐρώπην ἀρίγνωτα ἱστορικὰ μυθιστορήματα, ἅτε ὢν πολι-

¹ Θεοδώρητος Ἑλλήν. Παθ. ἡμ. Θ'.

² «Διὰ τοῦ ὀρθοῦ παραδείγματος του [ὁ Ἀρείος Πάγος] καὶ διὰ τῆς σοφικότητος τῆς κρίσεώς του, ὡς λαμπὰς φωτίζουσα τὸν νοῦν τῆς Δικαιοσύνης, ἀδιάστως ἐφείλκυσε τὴν προσοχὴν ὅλων εἰς τὸ ὀρθὸν καὶ ἀκριβές· ὥστε δὲν χρεωστεῖ τὴν ὑπεροχὴν του εἰς μόνην τὴν ἀνωτέραν αὐτοῦ θέσιν, διότι ὅπου καὶ ἂν ἵσταται τις γειτνιάζει πρὸς τ' ἀμαρτήματα, ἀλλ' εἰς ὀφειλόμενον εἰς τὸν ὀρθῶς κρίνοντα σέβας». (Π. Καλλιγὰ Σύστημα Ρωμ. Δικαίου, τόμ. Α'. ἐκδ. Β'. «Περὶ Ἑρμηνείας».)

«Κατὰ τὸν ἡμέτερον δικαστικὸν ὀργανισμόν, τὸ δικαστήριον τοῦ Ἀρείου Πάγου ἰδρύθη κυρίως πρὸς τήρησιν τῆς τοῦ νόμου ἐνότητος καὶ τῆς πρὸς τὴν διαχείρισιν αὐτοῦ δικαστικῆς ὁμονοίας... Ἡ ἐμδριθὴς λύσις τῶν ὑποελλομένων αὐτῷ ζητημάτων, ἡ μαρτυροῦσα τὴν πεφωτισμένην αὐτοῦ προσπάθειαν, τοῦ νᾶ περιποιήσῃ εἰς τὴν ὀρθὴν τοῦ νόμου ἐννοίαν τὰ προσήκον αὐτῇ κράτος, καθίσταται τὸ ἀνώτατον τοῦτο δικαστήριον πολύτιμον ὁδηγὸν τῶν κατωτέρων δικαστῶν». (Π. Παπαρηγοπούλου Τὸ ἐν Ἑλλάδι ἰσχύον ἀστυκὸν δίκαιον, τόμ. Α'. σελ. 132.)